

Gjødselbrukforskriften

Avklaringer, veiledning, verktøy

Webinar Innlandet 10. april 2025
v/Ragnhild Bø Fløystad, Ldir

Kommunesamling Agder 20. mai 2025
v/Jon Magnar Haugen, LMD

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektaráhtta

Temaer i dag

- **Veiledningsmateriell i dag og framover**
- **Detaljer om enkelte paragrafer**
- **PowerBI-rapport**
- **Utvikling av fagsystem**
 - for rapporteringskrav, meldeplikter og søknader
 - støtte for tilsyn

Foto: Nono Dimby, Statsforvalteren i Rogaland

God forvaltning nødvendig for at målene skal nås!

Veiledning – hva er tilgjengelig nå

- Hvilke krav gjelder for meg?
 - Kortfattet veiledning for bonden
 - Bygges ut etter hvert som spørsmål kommer
- Fosforkalkulator

Rettleiing til gjødselbrukforskrifta

Her finn du ei kortfatta oversikt over krava i gjødselbrukforskrifta. Rettleiinga erstattar ikkje lov og forskrift. Kontakt kommunen om du har spørsmål til korleis du skal forstå reglane.

Publisert: 31.01.2025 Sist oppdatert: 05.02.2025

Skriv ut dokumentet

Søk i dokumentet

Gå til innhold

Dei viktigaste endringane

Krav til gjødsellager og driftsbygningar

Oppsamling og lagring av gjødsel og fôr på bakken

Handtering av væske frå veksthus og planterestar

Kor kan du spreie gjødsel

Når kan du spreie gjødsel

Kor mykje gjødsel (fosfor og nitrogen) kan du spreie

Krav til sprelinga

Særskilte reglar ved bruk av avløpslam

Tungmetall og bruk av gjødelsvarer

Jordprøver

Plan og dokumentasjon

Statsforvaltaren kan sette egne krav for særskilde område

Region :

Alle fylker utenom Rogaland, Troms og Finnmark

Periode :

01.01.2023

Mengde fosfor i oppgitt region for perioden 01.01.2023 er 2,3 kg pr. daa.

Innmarksbeiter godkjent spredeareal omregnes til fulldyrka jord med faktoren 0,87

Kode	Dyrsklag	Faktor	1. okt	1. mars	Sum P
120	Melkekøyr, avdrått under 7 tonn	15,00			
	Melkekøyr, avdrått 7 - 9,5 tonn				
	Melkekøyr, avdrått over 9,5 tonn				
121	Ammekøyr, kalvet de siste 15 måneder	8,00			
119	Ungdyr, slaktevekt >20 kg og/ 28 mnd	5,00			
145	Svare, født i fjor eller tidligere	2,00		216	432
146	Væres, født i fjor eller tidligere	2,00		8	16
139	Melkesau, født i fjor eller tidligere	2,00			
140	Melkegeiter	2,00			
142	Ammegeiter	2,00			
115	Hester, under 3 år (i avl eller ikke)	2,00			
116	Hester, 3 år og eldre (i avl eller ikke)	7,50			
193	Hester i pensjon, Ant. beiteuser:				
155	Avløpsrør, minst ett kull	8,10			
155	Purtering*: avløpsrør i rørv	7,40			
	Purtering*: avløpsrør i satelitt	14,30			
157, 158, 159	Unggris til avl	0,53			
	Lev data Solgte unggris/driver >50 kg/15 uker	0,53			
184	Slaktegris: vekt <130 kg	0,37			
	Slaktegris: vekt >130 kg				
161	Væres- og rugeløper, > 20 uker	0,170			
	Avlsdyr hører (slaktekyllinger)	0,750			
	Avlsdyr gjess	0,750			
	Avlsdyr ender	0,750			
	Avlsdyr kalkun	0,750			
185	Unkylling, påsett til verpehøns	0,014			
	Kylling voksen raskt/overvekt	<2,3 kg	0,009		
186	Kylling voksen raskt: >2,3 kg	<2,5 kg	0,012		
	Kylling voksen sakte	<2,5 kg			
188	Slaktekalver: slaktevekt inn til 9 kg	0,106			

Beite utenom godkjent spredeareal

Ant. dyr	Uker	Timer	Sum

Veiledning tilgjengelig på sikt

- Rundskriv til sommeren
 - Samarbeid Mdir og Mattilsynet
- Mer informasjon på våre nettsider om hvordan man søker, dokumenterer og rapporterer

Foto: Erling Fløistad, NIBIO

Ned i detaljene på enkelte paragrafer

§ 7 Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og andre organiske gjødselvarer

- Fjerde ledd: *Ved oppføring, utvidelse eller utbedring av gjødsellager som er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, skal det foreligge samsvarserklæring om oppfyllelse av krav etter denne forskriften og etter byggteknisk forskrift gitt i medhold av plan- og bygningsloven.*
- Til avklaring hos LMD

§ 15 Krav til spredetidspunkt (organiske gjødselvarer)

- Nye spredefrister trer i kraft fra 1.1.2027
 - Nedbørsfelt som drenerer til kyststrekningen mellom svenskegrensa til fylkesgrensa mot Agder:
 - 1. mars til og med 1. sept.
 - Høstkorn eller annet som skal etablere plantevekst før innvintring, er spredning tillatt fram til og med 15. sept.
 - Resten av Innlandet:
 - 1. mars til og med 15. sept.
 - SF kan fastsette andre frister
- Krav til høsting eller etablering av plantevekst etter siste spredning (gjelder også fra 2027)

§ 17 Godkjent spredeareal

- All bruk av gjødselvarer på innmarksbeite krever godkjenning
 - Kun for mineralgjødsel
 - For alle gjødselslag
- Gamle godkjenninger gjelder så lenge arealet fortsatt oppfyller definisjonen av innmarksbeite
- Overgangsregler for spredning av mineralgjødsel (inkl. kalk)
- Skal kartfestes i fagsystem på sikt

Foto: John Ingvar Larsen NIBIO

§ 20 Begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal

- Gjelder bare fulldyrka og overflatedyrka mark – andre (golf, parker, veksthus osv) må forholde seg kun til § 14 – gjødsling etter behov
- Innmarksbeite: 2 kg P/daa
- Virkeområde: Den som produserer, mottar, eller sprer mer enn 75 kg P/år

§ 20 forts.

A) Grenseverdier for Agder:

2025-2026	2027-2029	2030-2032	2033→
3,5 kg P/daa	2,8 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,3 kg P/daa

- Obs: bare areal som faktisk spres på skal regnes inn i arealet
- Grensene gjelder for kalenderåret. Dvs. gjødsling ved etablering av høstkorn må regnes til det kalenderåret det skjer.

§ 20: Tilfeller der du kan regne grensene over tre år

- Bønder **uten egen husdyrgjødsel** (eller svært lite) som mottar **organisk** gjødsel fra andre, kan beregne grensene over en treårsperiode (f.eks. mottak av slam)

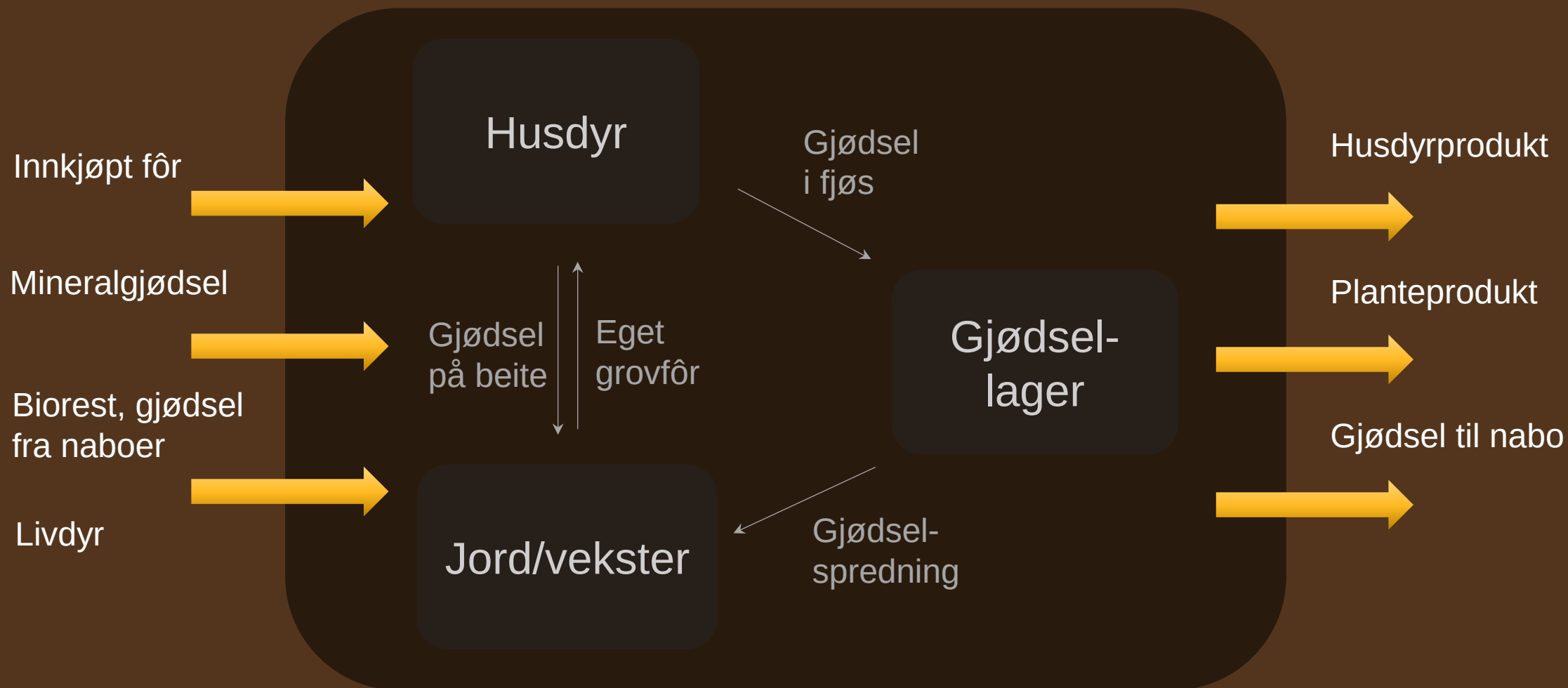
År	Tilførsel	
1	4,0 kg P/daa	Mottar organisk gjødsel (slam, husdyrgjødsel)
2	1,4 kg P/daa	Mineralgjødsel
3	1,4 kg P/daa	Mineralgjødsel
Gjennomsnitt	2,3 kg P/daa	Obs: Må holde seg under grenseverdien i alle treårsperioder

§ 20 forts: Fosforbalanse fra 2027

B) Fosforbalanse mulig fra 2027

- Maks 3,5 kg P/daa
- Meldeplikt
- Over en tre-årsperiode
- Fosforstrømmer inn til og ut fra foretaket (gårdsgrinda) skal være like

Fosforbalanse – hvordan?

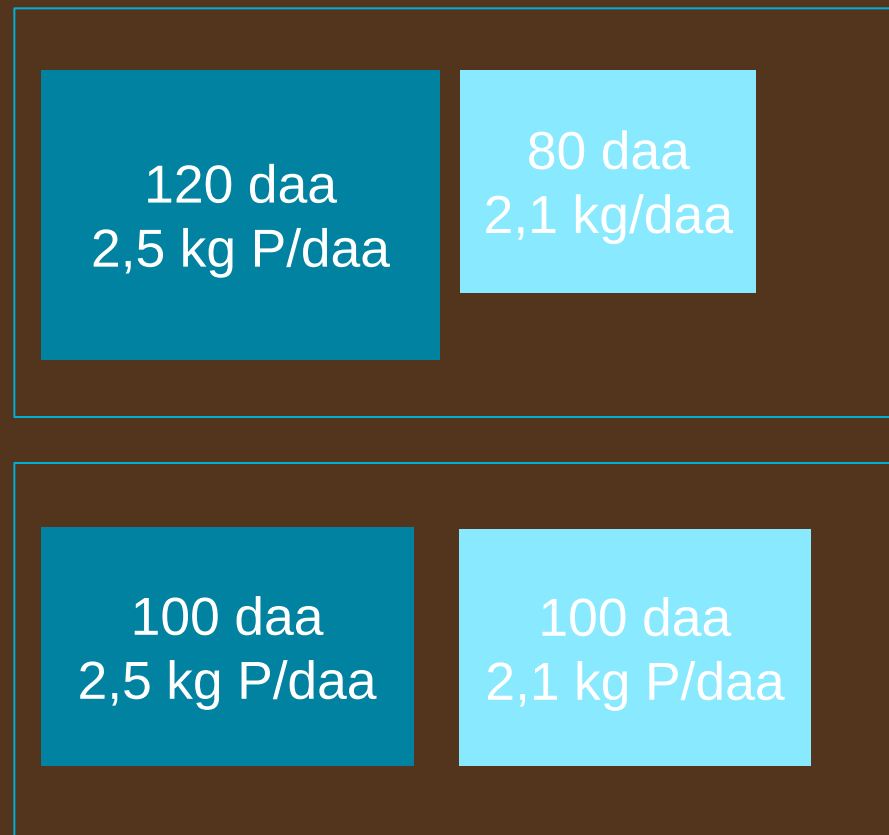
§ 20: Tillatelse til høyere tilførsel etter søknad

- Høyere P-tilførsel etter tillatelse fra SF dersom foretaket kan dokumentere et reelt behov:
 - Avlingens fosforopptak
 - Fosforverdier målt ved jordprøver

§ 20 Noe skjevfordeling tillatt for alle

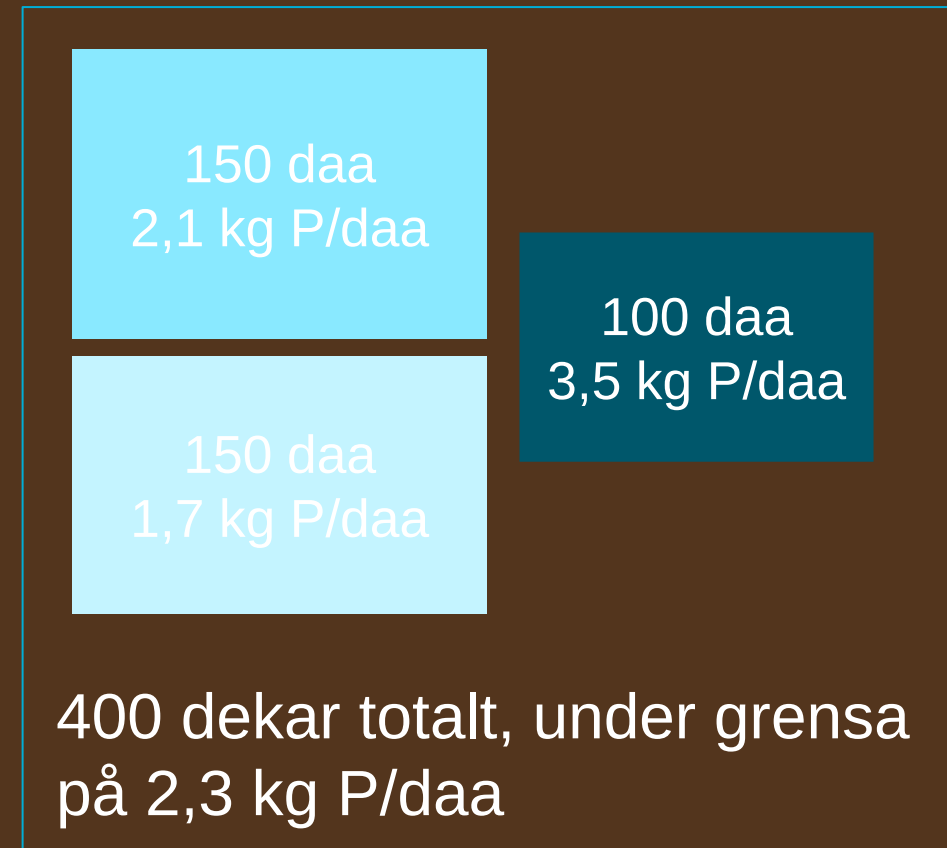
- Hovedregel: P-tilførsel for foretaket totalt sett skal holdes under grenseverdien
- Maksimal skjevfordeling: + 10 % per dekar
- Grense på 2,3 kg P/daa → maks. skjevfordeling +10 % = 2,5 kg P/daa

200 dekar totalt, under grensa på 2,3 kg P/daa

§ 20 Skjevfordeling hvis begrunnet i gjødslingsplanen

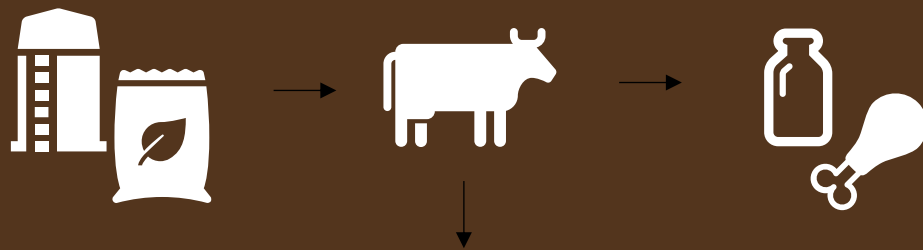
- Hvis **gjødslingsplanen** tilsier det (eks. lave P-AL-tall for enkelte skifter) er større skjevfordeling tillatt, men må likevel holdes innenfor grensene for gården totalt sett

§ 20: Hvordan finne antall kg P på et husdyrbruk

Mengden fosfor i husdyrgjødsel regnes ut ved

1. bruk av normtall for hvert dyreslag
2. å regne fosfor inn til husdyrholdet minus fosfor ut

Gjødsel

§ 21 Særlig fosforkrevende vekster

- Ikke krav om innrapportering i 2025
- «Arealet skal gjødsles og drives slik at avrenning begrenses»
 - Til avklaring

Mengdebegrensning for avløpsslam (§ 20 og § 22)

- § 20: Maksgrense skal følges, men for slam regnes *plantetilgjengelig P*
- § 20: Mulig å regne snitt over tre år for dem som mottar org. gjødselvarer og selv har $< 75 \text{ kg P}$ fra egne husdyr).
 - Muliggjør større mottak enkeltår
- § 22 e: Ikke tillat å spre slam hvis $P\text{-AL} \geq 14$
- § 22 f: Maks 25 kg total-P over en tiårsperiode (må også holde seg innenfor § 20)

Foto: Flickr

§ 26 Krav til gjødslingsplan

- Første ledd: *Den som disponerer og gjødsler mer enn 25 dekar per år, eller mer enn 5 dekar poteter eller grønnsaker som er særlig fosforkrevende jf. § 21, skal ha en gjødslingsplan. Planen skal **foreligge** før den enkelte vekstsesong og justeres etter behov dersom vekstforholdene avviker fra forutsetningene som lå til grunn da planen ble laget.*
- Flerårig plan fortsatt mulig. Krever ikke godkjenning fra kommunen. Bondens egen vurdering → veiledning kommer
 - Den gamle «Forskrift om gjødslingsplanlegging» gjelder tom 31.12.2025

§ 27 Krav til dokumentasjon på mottak, bortskaffelse og bruk av gjødselvarer mv.

1. Krav til journal over faktisk bruk
2. Krav til journalføring av mottak av org. gjødsel
3. Krav til innrapportering av bortskaffelse (=salg, levering til biogassanlegg, til nabo osv.)

Hvordan regne antall kg P som er levert?

- Gjødselanalyser?
- Standardverdier for P-innhold i ulike husdyrgjødsel?
 - Må vite tørrstoffinnhold...
- Andel av gjødsellageret = andel av total P-mengde for foretaket?
- Antall kg P / antall kubikk gjødsel = antall kg P/kubikk?
 - Variasjon gjennom sesongen...

En verifisering:

Den som leverer og den som mottar må
begge rapportere/journalføre

→ de må være enige om innholdet

Overgangsregler

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033-->
Krav til spredetidspunkt	Omtrent samme krav som tidligere, se veiledning		Kravene i ny forskrift gjelder. Se veiledning for hva som gjelder ditt område.						
Innmarksbeite som spredeareal for husdyrgjødsel	Søknadspliktig. Godkjenninger gitt før 1.feb. 2025 gjelder fortsatt.								
Innmarksbeite som spredeareal for mineralgjødsel	Tillatt så lenge du har gjødslingsplan fra 2022 eller 2023 som viser at det ble brukt mineralgjødsel før 1. feb. 2025			Søknadspliktig					
Grenser for maksimal fosfortilførsel (mineralgjødsel inkludert) på fulldyrket og overflatedyrket jord									
Troms og Finnmark	3,5 kg P/daa		2,5 kg P/daa						
Rogaland			3,1 kg P/daa			3,0 kg P/daa		2,7 kg P/daa	
Resten av landet			2,8 kg P/daa			2,5 kg P/daa		2,3 kg P/daa	
Balansegjødsling i stedet for fosforgrenser	Nei		Mulig etter melding til kommunen. Avgrenset oppad til 3,5 kg P/daa.						
Grense for spredning av fosfor på innmarksbeiter godkjent som spredeareal	2 kg P/daa								
Gjødslingsplan	Som før	Kravene i ny forskrift gjelder.							
Gjødslingsjournal, inkl. oversikt over mottatt gjødsel med mer enn 75 kg P	Ikke krav	Kravene i ny forskrift gjelder.							
Innrapportering av opplysninger om bortskaffelse av gjødsel med mer enn 75 kg P	Kravet gjelder fra det tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer								
Jordprøver	Jordprøver tatt før 2025 er godkjent såfremt de er kartfestet og gir informasjon om jordart, pH, P-AL og moldinnhold.					Jordprøver skal tilfredsstillere krav i ny forskrift			
Innrapportering av analyseresultat fra jordprøver	Kravet gjelder fra det tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer								
Bruk av gjødselvarer med avløpslam						Ikke tillatt hvis P-AL >=14. Siste jordprøve maks 2 år gammel. Det kan maks tilføres 25 kg P/daa over en tiårsperiode.			

PowerBI-rapport

PowerBI-rapport til bruk i kommunene

- Foreløpig hjelpemiddel til å vurdere om foretakene har nok areal til fosfor fra egen husdyrgjødsel

 Landbruksdirektoratet Eanandoallodirektorahtta		Fylke INNLANDET	Kommune RINGSAKER	Søknadsomgang 2023	Se detaljer		Mer informasjon	Startside				
Org. nummer	Navn	Driftssenter	Kommune	Kg P fra egen husdyrgjødsel	Disp. areal fulldyrka + overflatedyrka (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2025-2026 (kg P)	Må bortskaffes/Kan mottas 2025-2026 (kg P)	Spredareal som mangler/Spredareal man har ekstra 2025-2026 (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2027-2029 (kg P)	Må bortskaffes/Kan mottas 2027-2029 (kg P)	Spredareal som mangler/Spredareal man har ekstra 2027-2029 (daa)	Tillatt spredt på egne arealer 2030-2032 (kg P)
			RINGSAKER	942	156	546	396	113	437	505	180	390
			RINGSAKER	53	89	312	-259	-74	249	-197	-70	223
			RINGSAKER	895	584	2 044	-1 149	-328	1 635	-740	-264	1 460
			RINGSAKER	140	132	462	-322	-92	370	-230	-82	330
			RINGSAKER	15	36	126	-111	-32	101	-86	-31	90
			RINGSAKER	779	279	977	-198	-56	781	-2	-1	690
			RINGSAKER	690	415	1 453	-763	-218	1 162	-472	-169	1 030
			RINGSAKER	1 354	264	924	430	123	739	615	220	660
			RINGSAKER	310	115	403	-93	-26	322	-12	-4	280
			RINGSAKER	905	494	1 729	-824	-235	1 383	-478	-171	1 230
			RINGSAKER	646	436	1 526	-880	-251	1 221	-575	-205	1 090
			RINGSAKER	1 056	0	0	1 056	302	0	1 056	377	0
			RINGSAKER	280	179	627	-347	-99	501	-221	-79	440

Formål – et verktøy for kommunen

- Veiledning av foretak som lurer på om de har nok spredeareal nå og framover
- Følge opp grenser for spredemengder (kg P/daa) **før nytt fagsystem** er på plass
- Gi oversikt over alle foretak i kommunen
 - Risikovurdering
 - Holde oversikt over hvor mye innmarksbeite som er godkjent totalt sett
 - (Gjødsel som bortskaffes)
- Ingen krav om at kommunen bruker det – et tilbud

Rapporten er ingen fasit

- Alltid nødvendig med egne vurderinger ved veiledning av foretak og ved kontroll
- Flere forhold gjør at det ikke er mulig å lage nøyaktige utregninger:
- Fosformengden:
 - Utmarksbeite
 - Høyere eller lavere avdrått
 - Påslag ved slaktevekt > 130 kg for slaktegris
 - Purkeringer
 - Rasktvoksende/saktevoksende kylling, og slaktevekt
- Areal: Kan ha godkjent innmarksbeite som spredeareal, eller spre på et mindre areal enn det som disponeres jf PT

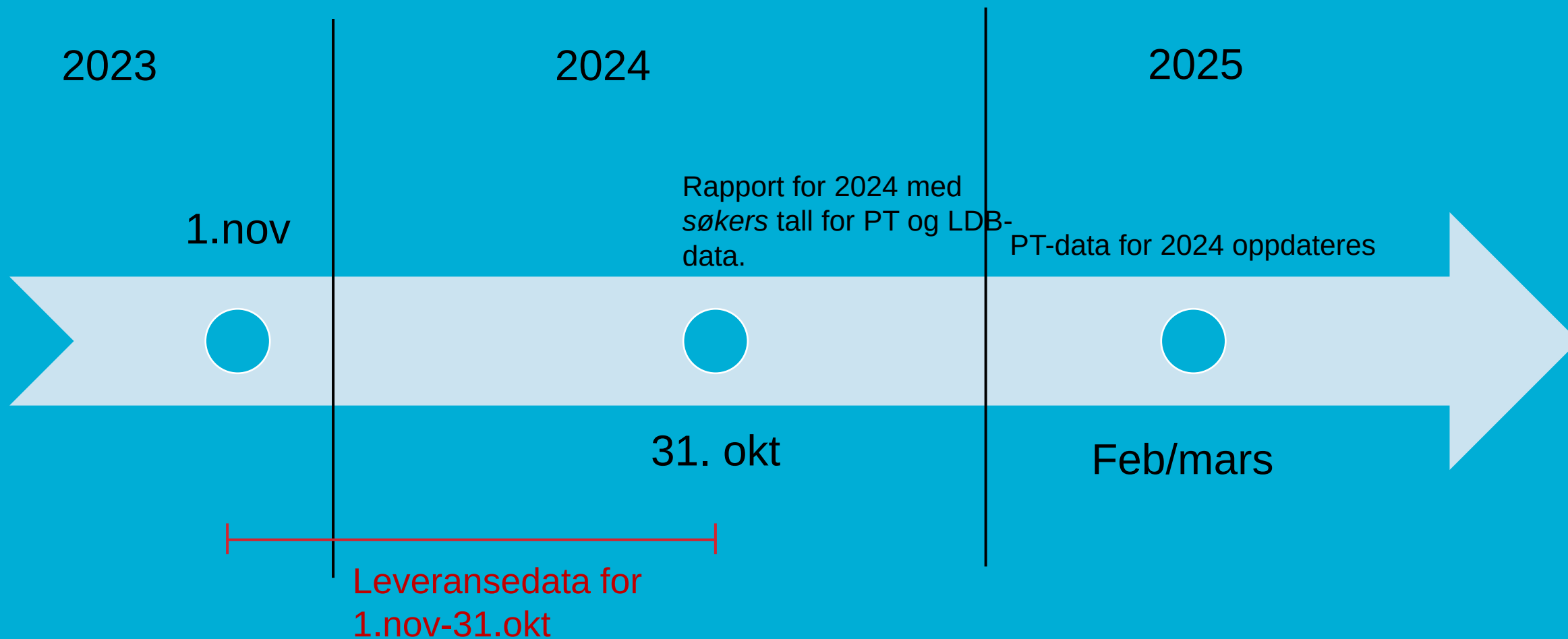
Hvor hentes data fra?

- Hovedkilder: eStil-PT og Leveransedatabasen
 - Offentlig tilgjengelige data
- eStil-PT: Data for avsluttede søknadsomganger (ikke oppdatering underveis i saksbehandlingsperioden)
- Viser alle foretak som har treff på en P-kode for husdyr eller en varekode i leveransedatabasen som det er knyttet normtall for P-utslipp til (vedlegg 1)

En tredje kilde: Nettskjema

- Kommunen kan sende inn opplysninger
- Data overføres fra Nettskjema-databasen til PowerBI-rapporten 1 gang per uke
 - Dvs. at opplysningene ikke dukker opp umiddelbart
- Viser deretter i PowerBI-rapporten og inngår i beregningene
- Kan benyttes hvis kommunen ønsker det for sin egen oversikt – ingen plikt!

Oppdatering av data

Org.
nummer

Navn

Driftssenter

Kommune

Ka P fra ean

Disp. areal fulldvka

Tillatt sporedt på

arealer
26 (kg P)

Må bortskaffes/Kan
mottas 2025-2026
(kg P)

Spreddeareal so
mangler/Sn
man har
2025-2026
(kg P)

Hvilke data vil du eksportere?

Eksporter dataene i formatet som passer dine behov. Hvis du har mye data, kan antall rader du eksporterer, være begrenset, avhengig av filtypen du velger. [Mer informasjon om eksport av data](#)

☒

Data med gjeldende oppsett

Eksporter disse dataene i det samme oppsettet du ser nå, men uten ikoner, farger eller annen formatering du har lagt til.

☐

Summerte data

Eksporter de oppsummerte dataene som brukes til å opprette visualobjektet (for eksempel summer, gjennomsnitt og medianer).

☐

Underliggende data

ⓘ Rapportforfatteren deaktiverte dette alternativet

Filformat:

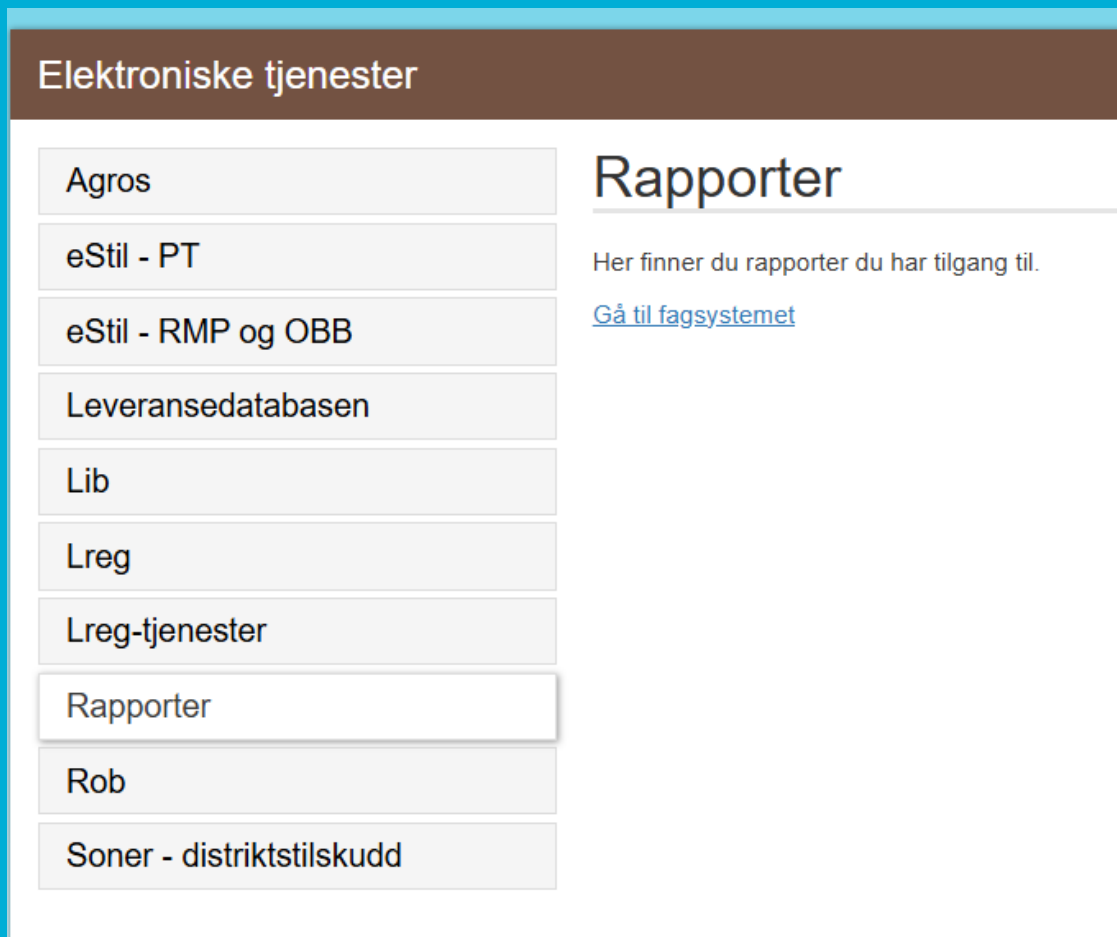
.xlsx (Excel 150 000-rad maks) ▾

Eksporter

Avbryt

4650-83/7/0	GLOPPEN	404	75	263	142	40
4650-71/2/0	GLOPPEN	590	130	455	135	39
4650-1/2/0	GLOPPEN	560	124	434	126	36
4650-28/1/0	GLOPPEN	330	61	214	117	33
4650-83/2/0	GLOPPEN	340	70	226	117	33

Hvordan få tilgang

- Det er fylkesadmin som kan gi tilgang til rapporten.
- Du trenger rollene RAPPORTER og RAPPORTER_GJOEDSEL.
- Saksbehandlers leder skal bestille rollene

Landbruksdirektoratet utvikler nytt fagsystem

- Et kartbasert verktøy for kommunen
- Enkel rapportering/melding og søknadsprosess for bøndene
 - Faktisk spredeareal
 - Godkjenning av innmarksbeite som spredeareal
 - Meldeplikt fosforbalanse
 - Meldeplikt spredning av slam
 - Areal fosforkrevende vekster
 - Gjødseljournal

Jordprøvereregister

- Krav om koordinatfesting og innrapportering
- Register bygger på utredning fra NIBIO (2020)
- Kobles mot fagsystemet Ldir utvikler
- Rutinebeskrivelse for uttak av prøvene

Foto: Siri Svendgård-Stokke, NIBIO

Verktøy for dokumentasjon av fosforbalanse

